

ΟΛΙΓΑΙ ΛΕΞΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΝ ΦΥΛΑΚΑΙΣ *

«Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἡμᾶς· οὐ δύνακεν ἔχρισέ με· εὐαγγε-
λίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με, ἰάσασθαι τοὺς συντετριμ-
μένους τὴν καρδίαν, κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἀφ᾽ εἰς καὶ το-
φλοῖς ἀνέλεψιν, ἀποστείλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφίσει,
κηρύξαι ἐνιαυτὸν Κυρίου δεκτόν».

(Λουκ. 4' 18, 19).

Θέαμα ἀληθῶς συγκινητικὸν καὶ ὠρχῶν πρόκειται ἡμῖν σήμερον ἐνταῦθα. Ἐκλεκτὴ τῆς κοινωνίας μερὶς συνῆλθεν εἰς τὸν ἱερὸν τοῦτον ναόν, ἵνα διὰ τῶν εὐχῶν τῆς Ἐκκλησίας ἐπικαλεσθῇ τὴν εἰς ὑφους ἀντίληψιν ἐπὶ ἔργον κατ' ἐξοχὴν χριστιανικὸν καὶ φιλάνθρωπον, σκοποῦν τὴν ψυχικὴν καὶ σωματικὴν σωτηρίαν τῶν μεθ' ἡμῶν προσευχομένων δυστυχῶν τούτων ἀδελφῶν. Κατ' εὐτυχίᾳ δὲ συγκυρίαν ἡ ἱερὰ αὕτη λειτουργία τελεῖται τὴν σήμερον ἡμέραν, καθ' ἣν ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν προβάλλεται εἰς προσηύνησιν τὸ ἱερὸν τῆς ἀγάπης καὶ τῆς φιλανθρωπίας σύμβολον, ὁ σταυρός. Διότι ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τούτου ὑψώθη ἐκεῖνος, ὅστις ἠγάπησε μάλιστα τοὺς πτωχοὺς καὶ ἐπαρηγόρησε τοὺς δυστύχεις καὶ ἠλευθέρωσε τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τοὺς δούλους καὶ ἠνέωξε τοὺς ἐφθάλμους τῶν ἐν τῷ σκότει τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς πλάνης πορευομένων καὶ ἐξήπλωσε πανταχοῦ τὸ πνεῦμα τῆς φιλανθρωπίας καὶ ἀγάπης τὸ πνεῦμα τοῦ ἀληθοῦς ἀνθρωπισμοῦ.

Ναί, εὐσεβεῖς ἀκροαταί, εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ὑψωθέντα ὁρεῖται ἡ ἀνθρωπότης τὸ πνεῦμα τῆς φιλανθρωπίας καὶ ἀγάπης. Ποῦ τοῦ ἀρχαίου κόσμου ἐξεδηλώθησαν τὰ φιλάνθρωπα ἐκεῖνα αἰτήματα, ἅτινα ἐκδηλοῦνται ἐν τῷ χριστιανικῷ κόσμῳ ἐν πάσῃ ἐποχῇ; Δικαίως ἐκλήθη ἡ θρησκεία τοῦ Ἰησοῦ θρησκεία τῆς ἀγάπης, θρησκεία τῆς ἀνθρωπότητος· διότι δι' αὐτῆς ἡ ἀνθρωπότης μετεβλήθη εἰς μίαν μεγάλην οἰκογένειαν, καὶ συνετρίβησαν τὰ δεσμά τῆς δουλείας, καὶ ἐπληρώθησαν τὰ χράσματα τὰ χωρίζοντα λαοὺς καὶ ἔθνη ἀπ' ἀλλήλων, καὶ ἤρθησαν αἱ φυλετικαὶ καὶ αἱ προσωπικαὶ διακρίσεις, καὶ ἡ ἀνθρωπίνη ἀξία ἀνεγνωρίσθη. Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται, διατὶ ἐν τῷ χριστιανικῷ κόσμῳ ἐτέθησαν τὸ πρῶτον τὰ θεμέλια τῶν φιλανθρωπικῶν ἐκείνων ἰδρυμάτων, ἅτινα ἠγέρθησαν πρὸς περίθαλψιν καὶ θεραπείαν τῶν πτωχῶν καὶ ἀσθενῶν, τῶν ὁρφανῶν καὶ ἐκθέτων νηπίων, τῶν τυφλῶν καὶ γερόντων. Καὶ τοῦτο, εὐσεβεῖς ἀκροαταί, κατωρθώθη οὐ μόνον διότι ἐκηρύχθη ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελίου ἡ ἀρχὴ τῆς καθολικῆς ἀγάπης, ἀλλὰ καὶ διότι ὁ Ἰησοῦς ἐπεσφράγισε καὶ ζῶσαν κατέστησε τὴν ἀρχὴν ταύτην διὰ τοῦ θείου αὐτοῦ παραδείγματος, ὑπομείνας ἐν τέλει

* Ἀπηγγέλθησαν ἐν ταῖς φυλακαῖς Μενδρενὲ τῇ 20 Μαρτίου, Κυριακῇ τῆς σταυροπροσκυνήσεως, τῇ παρακλησίᾳ τῆς ὑπὲρ τῶν φυλακῶν ἐπιστροφῆς τοῦ νομικοῦ τμήματος τοῦ Συλλόγου.

ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν ἀτιμώτατον ἐπὶ τοῦ σταυροῦ θάνατον· «Μείζονα τούτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ» (Ἰωάν. ιε' 12).

Μία τῶν φωτεινότερων ὁψεων τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης εἶναι ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῆς εἰς τοὺς ἐν φυλακαῖς. Θερμότατα συνέστησεν ὁ Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ τὴν πρὸς τοὺς ἐν φυλακαῖς ἀγάπην εἰπὼν, ὅτι τῆς μελλούσης εὐδαιμονίας θ' ἀπολαύσωσι μόνον ἐκεῖνοι, οἵτινες ἐχόρτασαν τοὺς πεινῶντας, ἐπότισαν τοὺς διψῶντας, περιεποιήθησαν τοὺς ξένους, ἐνέδυσαν τοὺς γυμνοὺς, ἐπεσκεύηθησαν τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τοὺς ἐν φυλακαῖς. Διὰ τί δὲ συνέστησεν ἰδίᾳ ὁ Ἰησοῦς τὴν πρὸς τοὺς ἐν φυλακαῖς ἀγάπην; Θέλων ἵσως νὰ διαμαρτυρηθῇ κατὰ τῆς πολιτείας, ἣτις τιμωρεῖ αὐτούς; Οὐδαμῶς. Ὁ Ἰησοῦς ὑπῆρξεν ὁ φιλονομώτατος πάντων. Ἀείποτε συνέστησεν ὑποταγὴν εἰς τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν, ἣν καὶ περιέβαλε διὰ κύρους καὶ ἀρχῆς θείας, ἵνα ἔτι μᾶλλον ἐξασφαλίσῃ αὐτὴν κατὰ πάσης προσβολῆς. Καθηγίγασεν οὐ μόνον τὰ θρησκευτικὰ, ἀλλὰ καὶ τὰ πολιτικὰ καθήκοντα εἰπὼν· «Ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ» (Ματθ. κβ' 21). Αὐτὸς δὲ ὁ Ἰησοῦς ὑπήκουσε πάντοτε εἰς τὸν νόμον, οὐδέποτε κατ' αὐτοῦ στασιάζας, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν παρανομώτατον τῶν θανάτων ἀγογγύστως ὑπομείνας, ἵνα μὴ ἀντιστῇ εἰς τὸν νόμον. Καὶ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ συμβῇ ἄλλως. Ἐκεῖνος, ὅστις ἦλθε ν' ἀναπλάσῃ καὶ τὰ ἄτομα καὶ τὰς κοινωνίας, δὲν ἠδύνατο ν' ἀντιστρατευθῇ καθ' ἑνὸς τῶν θεμελιωδествάτων δικαιωμάτων τῆς πολιτείας, κατὰ τοῦ δικαιώματος τῆς ποινῆς. Διότι πῶς ἄλλως δύναται νὰ συντηρηθῇ καὶ προαχθῇ ἡ πολιτεία ἢ τιμωροῦσα τοὺς προσβάλλοντας τὰ τῶν πολιτῶν δικαιώματα, ἅτινα προώρισται νὰ ὑπερασπίζῃ; Διὰ τί λοιπὸν συνέστησεν ἰδίᾳ ὁ Ἰησοῦς τὴν πρὸς τοὺς ἐν φυλακαῖς ἀγάπην; Διότι, ἂν μέτρον τῆς ἀγάπης πρέπει νὰ ᾖ ἡ βαθμὸς τῆς δυστυχίας, τὸ καθήκον τῆς ἀγάπης πρὸς τοὺς ἐν φυλακαῖς περιβάλλεται τὸν ἱερώτατον καὶ ἐπιτακτικώτατον χαρακτῆρα. Καὶ ποία συμφορὰ ὑπάρχει μεγαλητέρα τῆς τῶν ἐν φυλακαῖς; Εἶναι οἱ δυστυχέστατοι τῶν ἀνθρώπων· διότι ἔχουσιν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν τιμωρὸν διρκυῆ καὶ ἀμείλικτον, τὴν συνείδησιν, ἣτις ὡς φάσμα φοβερὸν παρακολουθεῖ αὐτοὺς νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καὶ πληροῖ φόβου καὶ τρόμου, καὶ ἐξεγείρει ἐν αὐτοῖς σκέψεις ἀλγεινὰς, ἀναμνήσεις φρικτέας, προκισθῆματ' ἀπελπιστικά. Εἶναι οἱ δυστυχέστατοι τῶν ἀνθρώπων· διότι ἀπώλεσαν πολυτιμώτατον ἀγαθόν, τὴν ἐλευθερίαν· διότι μένουσι μακρὰν τῶν γονέων καὶ τέκνων, μακρὰν τῶν οἰκείων καὶ φίλων, μακρὰν πάσης μετ' ἄλλων ἀνθρώπων κοινωνίας. Εἶναι οἱ δυστυχέστατοι τῶν ἀνθρώπων· διότι εἶναι νεκροὶ καὶ ζῶντες, εἶναι οἱ νεκροὶ τοῦ αἵματος (Ψαλμ. ρμβ' 1). εἶναι οἱ ἀπόκληροι τῆς κοινωνίας. Ὡ! ποία καρδίαν ἀνθρωπίνην δύναται νὰ μείνῃ ἀγκίσθητος εἰς τοιαύτην συμφορὰν! Εἶναι ἐνοχοί, καί· ἀλλ' εἶναι διὰ τοῦτο ἀνάξιοι οἴκου καὶ συμπαιθείας;

Εἶναι ἔνοχοι, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἄνθρωποι, δὲν εἶναι ἀδελφοὶ ἡμῶν; Ἀφετε τὴν δικαιοσύνην νὰ πατάξῃ τὸ ἔγκλημα, νὰ σώτῃ τὴν κοινωνίαν, νὰ τιμωρήσῃ τὸν ἔνοχον· ἀλλ' ἀνακαλύψατε ἐν τῷ ἐνόχῳ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ μὴ παρίδητε ἐν τῷ ἐνόχῳ τὸν δυστυχῆ, ἀλλ' οἰκτείρατε ἐν τῷ ἐνόχῳ τὸν ἀποπλανηθέντα.

Ναί, τὸν ἀποπλανηθέντα· ἀλλ' ἄρα γε εἰς τὴν ἀποπλάνησιν ταύτην εὐθύνεται μόνος αὐτός; ἄρα γε ἤθελε φθάσει μέχρι τοῦ ἐγκλήματος. Ἐν ἑνώρις ἀνεπτύσσοντο ἐν αὐτῷ αἱ ἀρχαὶ τῆς θρησκείας καὶ ἠθικῆς, δι' ὧν ἐξευγενίζεται ἡ καρδία καὶ καταπνίγονται τὰ πάθη τὰ ὀδηγοῦντα εἰς τὸ ἔγκλημα; Ἐν ἡ ἀγωγή καὶ ἡ παιδεία διεδίδοντο ἐγκρίως εἰς ἀπάντας τὰς στιβάδας τῆς κοινωνίας; Ὅ,τι δ' αὕτη δὲν ἔπραξαν, ἵνα προλάβῃ τὸ ἔγκλημα, δὲν ἔχει ἄρα γε καθήκον νὰ πράξῃ, ἵνα προλάβῃ τὴν ὑποτροπήν; Καὶ εἶναι τάχα ἡ φυλακὴ ἀπλῶς τόπος κολάσεως καὶ καταδίκης, οὐχὶ δὲ καὶ θεραπευτήριον, ἐξ οὗ ὁ ἀσθενὴς τὴν ψυχὴν ὀφείλει νὰ ἐπιστρέψῃ ὑγιῆς εἰς τοὺς κόλπους τῆς κοινωνίας;

Ἐκ τοιούτων ἐρμώμενα σκέψεων, τοιούτων ἐμφορούμενα αἰσθημάτων, εἰς τὴν γλυκεῖαν ὑπέκοντα τοῦ Ἰησοῦ φωνήν, «Ἐν φυλακῇ ἦμεν, καὶ ἦλθετε πρὸς με», ἔγκριτα μέλη τοῦ Συλλόγου ἐκείνου, ὅστις καθ' ἑκάστην ἀποδεικνύει ὅτι καὶ τὴν ἀρχὴν προαίρεσιν καὶ τὴν δύναμιν κέκτηται πρὸς πᾶν ἀγαθὸν κοινωνικόν, τῇ πρωτοβουλίᾳ ἀνδρὸς κατ' ἐξοχὴν χριστιανοῦ καὶ φιλανθρώπου, ἀνέλαβον νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν βελτίωσιν τῶν φυλακῶν. Ἀνελογίσαντο οἱ φιλόανθρωποι οὗτοι ἄνδρες, ὅτι ἔθνη μικρὰ καὶ ἀσθενῆ, οἷον τὸ ἡμέτερον, ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ πολιτικοῦ καὶ κοινωνικοῦ αὐτῶν σταδίου εὕρισκόμενα, δὲν δύνανται νὰ ἐπαρκέσωσιν ἀμέσως καὶ ἐν χρόνῳ βραχέϊ εἰς πᾶσας τὰς κοινωνικὰς ἀνάγκας, ὧν μία τῶν πρωτίστων, ἀλλὰ πολυδιαπικνωτάτων εἶναι καὶ ἡ ἀνίδρυσις φυλακῶν καταλλήλων. Ἐνόησαν μάλιστα πάντων, ὅτι ἄνευ φυλακῶν καταλλήλων ἀδύνατον νὰ λειτουργήσῃ τελεσφόρως ἡ ποινικὴ νομοθεσία, τὸ θεμέλιον τοῦτο πάσης πολιτείας. Εἶδον μετὰ λύπης τὴν οἰκτρὰν κατάστασιν τῶν ἡμετέρων φυλακῶν, ἐν αἷς χιλιάδες ὑποδίκων καὶ καταδίκων πάσης τάξεως καὶ ἡλικίας, ἐν ἀργίᾳ σιτητόμενοι, ἀλλήλους διαφθείροντες καὶ ἐξαχρειοῦντες, ἐπανέρχοντα εἰς τὴν κοινωνίαν μεταδίδοντες εἰς αὐτὴν πᾶσαν τὴν διαφθοράν καὶ τὴν ἐξαχρειώσιν τῶν φυλακῶν. Ἔσχον ὑπ' ὄψει, ὁποῖα καὶ ὅποσα ἐγένοντο ἀλλαχοῦ ὑπὲρ τῶν φυλακῶν τῇ ἰδιωτικῇ πρωτοβουλίᾳ, καὶ συνειδόντες ὅτι καθήκον ἐκπληροῦσιν ἱερὸν καὶ πολύτιμον προσφέρουσι τῇ πατρίδι ὑπηρεσίαν κῆθαρμήτως ἀνέλαβον νὰ μεριμνήσωσιν ἐκ τῶν ἐνόντων ὑπὲρ τῶν φυλακῶν, καθιστῶντες τοὺς φυλακισμένους κοινωνοὺς τῶν ἀγαθῶν τῆς θρησκείας, διδάσκοντες αὐτοὺς τὴν ἠθικὴν, τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας, καὶ ἐνσχολοῦντες εἰς ἔργα βιοποριστικά. Οὔτε κόπων οὔτε θυσιῶν φειδόμενοι, ἤρξαντο μετὰ ζήλου καὶ ἐνθουσιασμοῦ τοῦ χριστιανικοῦ, ἀλλὰ ἐπιμοχθο-

τάτου αὐτῶν ἔργου. Γινώσκοντες δ' ὅτι εἰς ἔργα οὕτω χριστιανικὰ πρωταγωνιστεῖ πάντοτε καὶ ταχύτερον φέρει αὐτὰ εἰς πέρας ἢ φύσει εὐαίτητος καὶ φιλάνθρωπος τῆς γυναικὸς καρδία, ἐπεκαλέσθησαν καὶ εὖρον πρόθυμον τὴν συναγωγὴν εὐγενῶν καὶ φιλανθρώπων κυριῶν, ἐκείνων, ὧν τὰ ὀνόματα συνεδέθησαν ἀναποσπάστως πρὸς πᾶν ὅ,τι χριστιανικὸν καὶ φιλάνθρωπον τελεῖται ἐν τῇ ἡμετέρᾳ κοινωνίᾳ.

Βαίνετε, εὐγενεῖς καὶ φιλάνθρωποι καρδίαι, βαίνετε μετὰ θάρρους καὶ ἐγκαρτερήσεως εἰς τὸ χριστιανικὸν ὑμῶν ἔργον. Ἐντρίψατε εἰς τὰς ψυχὰς τῶν δυστυχῶν τούτων ἀδελφῶν τὴν πίστιν, τὸν φόβον καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Θεόν, τὸ σέβας καὶ τὴν ἀφοσίωσιν εἰς τὸ καθήκον καὶ τὴν κοινωνίαν, τὴν φρίκην καὶ τὴν ἀποστροφὴν πρὸς τὸ ἔγκλημα. Σώσατε αὐτοὺς διὰ τῆς ἐργασίης ἀπὸ τῆς τελείας διαφθορᾶς καὶ ἐξαχρειώσεως. Ἐξημερώσατε αὐτοὺς διὰ βιοποριστικῶν ἔργων, καὶ τοὺς ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ ἐγκλήματος δικτελοῦντας ἀποδώσατε εἰς τοὺς κόλπους τῆς κοινωνίας πολίτας χρηστοὺς καὶ τιμίους. Ἡ κοινωνία θὰ ἔλθῃ ἀναποφεύκτως πρόθυμος ὑμῶν ἀρωγός, θὰ ἐνισχύσῃ ὑμᾶς διὰ θυσιῶν γενναίων ἐν τῷ εὐγενεῖ ὑμῶν ἀγῶνι καὶ θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν πλήρη καὶ τελείαν τοῦ ἱεροῦ ὑμῶν ἔργου εὐόδωσιν.

Ὑμεῖς δὲ οἱ δυστυχεῖς, οἱ ἐν τῇ κοιλάδι ταύτῃ τοῦ κλαυθμῶνος ἐνδικοι-τώμενοι, προσπέσχετε εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἐστχυρωμένου καὶ δοξάζετε τὸν Θεόν, ὅτι ἐφώτισε τὰς φιλανθρώπους ταύτας καρδίας νὰ ἐνθυμηθῶσιν ὑμᾶς καὶ ν' ἀνακουρίσῃσι τὴν δυστυχίαν ὑμῶν. Πενθήσατε ἐνδομύχως καὶ μετανοήσατε ἀπὸ καρδίας ἐφ' οἷς ἐπράξατε κακοῖς. Μὴ ἀπελπίζεσθε· ἡ κοινωνία δὲν σὰς ἐλησμόνησε. Προσπαθήσατε ν' ἀναδειχθῆτε ἄξιοι τῶν συμπληθειῶν αὐτῆς, καὶ ἅπτενος θέλει τείνει πρὸς ὑμᾶς τὴν χεῖρα. Εὐλογεῖτε τὰ ὀνόματα τῶν μεριμνώντων ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ εὐχεσθε εἰς τὸν Θεόν, ἵνα κατευοδώσῃ τὰ διαβήματά αὐτῶν ἐπ' ἀγαθῷ καὶ ὑμῶν καὶ τῆς κοινωνίας.

I. Μοσχάκης

ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΝ

ΑΝΑΓΛΥΦΟΝ ΑΘΗΝΑΣ ΙΠΠΙΑΣ

Ἐν τοῖς κειμηλίοις τῆς ἀρχαϊκῆς τέχνης, τοῖς εὑρεθεῖσι κατὰ τὰς γινόμενας νῦν ἀνασκαφὰς ἐν τῷ πρὸ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τοῦ Παρθενῶνος χώρῳ, συναριθμεῖται καὶ μικρὸν ἀνάγλυφον, ὕψους 0,31 καὶ πλάτους 0,23. Τὸ κολοβὸν τοῦτο ἀνάγλυφον, διότι ἐλλεῖπει τὸ κάτω μέρος αὐτοῦ, διατηρεῖ ζωηρὰ ἵχνη χρωμάτων, ἀπεικονίζει δὲ κατὰ κράταφον θεόν, βλέπουσαν δεξιᾷ τῷ ὄρῳ, ὑποδηλοῦσαν δὲ διὰ τῆς κινήσεως τῶν χειρῶν, ὅτι κρατεῖ ἑνὶ καὶ διευθύνει ἄρμ. Οὐ μόνον δ' ἐκ τοῦ κράτους καὶ ἐκ τῆς ὀπισθεν